

Aktuellt om hudsjukdomar

Varje människa drabbas under sin livstid åtminstone av ett par av de ungefär 3 000 hudsjukdomar som finns beskrivna. Hudsjukdomar är mångfacetterade eftersom hudens struktur är komplex och hudens yta stor och ständigt utsatt för miljöfaktorer. Hudcancer (basaliom, skivepitelcancer och melanom), som främst orsakas av solens UV-strålning, är den vanligaste cancertypen i den åldrande befolkningen i Europa. Hög morbiditet är typiskt för hudsjukdomar, främst beroende på hudsjukdomarnas kroniska karaktär. I detta temanummer lyfter vi fram dels vanliga hudsjukdomar, där behandlingen har gått framåt betydligt de senaste åren, dels viktiga kliniska forskningsområden inom dermatologin.

Atopiskt eksem är den vanligaste hudsjukdomen i Finland, t.ex. 20 procent av barn under skolåldern lider av atopiskt eksem. Tack vare den molekylärgenetiska forskningen har det blivit uppenbart att hudens barriärfunktion är försämrad och att det leder till eksem. I sitt sammandrag beskriver Anita Remitz och Sakari Reitano hur behandlingen av atopiskt eksem har förändrats de senaste åren, med fokus på lokal immunsuppressiv behandling.

Inom allergiska sjukdomar har det tidigare ansetts att mastcellernas funktion är att sätta igång snabba överkänslighetsreaktioner. Den åsikten måste nu omvärderas eftersom man på senare tid har upptäckt en ny funktion för mastcellerna vid regleringen av immunsystemet. Dessa komplicerade mekanismer beskrivs av Gunnar Nilsson och Ilkka Harvima.

Mikroorganismerna har en central roll i immunförsvarets utveckling och atopiska sensibilisering. De mikrobiom som koloniserar vår hud varierar kraftigt beroende på hudområde, individ och yttre miljöfaktorer. Med nya molekylära

metoder kan man nu identifiera tidigare okända mikroorganismer på huden. Antti Lauerma och Alexander Salava belyser den nya kunskapen om hudens mikrobiom och mikrobiomens inverkan på t.ex. atopiskt eksem och psoriasis.

Autoimmuna sjukdomar är också vanliga i huden. Av dem är lupus erythematosus en av de mest undersökta eftersom lupus uppvisar många former, från den hudbegränsade formen till systemisk lupus. Den genetiska bakgrunden vid SLE har beskrivits noggrant på senare år, och vissa SLE-predisponerande gener är också associerade till hudlupus. Den exakta patogenesen bakom hudlupus är fortfarande oklart, men Sari Koskenmies och Jaana Panelius diskuterar nya utsikter i ljuset av den nyaste forskningen.

Ett exempel på hudens tecken på invärtes eller systemiska sjukdomar har vi i specialistläkare Nicolas Klugers artikel om livedo reticularis, ett vanligt hudsymtom som följd av t.ex. kyla, men det kan också vara ett tecken på en potentiell livshotande systemisk sjukdom.

Hudcancer behandlas i två aktuella teman: Atte Kivisaari, som nyligen disputerade om ämnet, och Veli-Matti Kähäri beskriver hur man söker efter nya biologiska markörer som kännetecknar aggressivt beteende i hudcancer och Olli Saksela och Sari Pitkänen sammanfattar de nyligen uppdaterade behandlingsriktlinjerna för melanom.

Eftersom riktad terapi är dagens medicinska honnörsord, har vi också inkluderat en artikel om monoklonala antikroppar, som har blivit viktiga målsökande (*targeted*) läkemedel vid både inflammatoriska och maligna sjukdomar. Trots det än så länge höga priset har de blivit de mest framgångsrika biologiska läkemedlen. Inom dermatologin används monoklonala

antikroppar främst för behandling av psoriasis, men också av vissa kutana lymfom och terapiresistenta autoimmuna blåsdermatoser. I den här artikeln beskriver undertecknad den nuvarande användningen av terapiformen och dess framtid.

Annamari Ranki
professor, överläkare